

Dato, 30.03.2021

Til

Landbruks- og Matdepartementet

Kopi:

Nærings- og Fiskeridepartementet

Ekstraordinære kostnader for grøntnæringa – behov for kompensasjonsordning

Som følge av koronapandemien og stengte grenser er det usikkerhet blant grøntprodusentene knytta til tilgjengelig arbeidskraft også i sesongen vi nå står overfor. Våronna er allerede i gang eller står snart på trappene, og det trengs raske avklaringer for å unngå at produsentene trapper ned produksjonen for å avlaste den økonomiske risikoen for egen virksomhet.

Grøntproduksjonen er definert som samfunnskritisk funksjon og defineres som produksjon av frukt, bær, grønnsaker og poteter.

Gjennom 2020-sesongen klarte norske grøntprodusenter å opprettholde produksjonen på tross av stor usikkerhet og problemer både med tilgang på nok og kompetent arbeidskraft, bortfall av storhusholdningsmarkedet og strenge smittevernregler. Merkostnadene var knytta til bruk av ny og uerfaren sesongarbeidskraft, delvis bortfall av utenlandsk arbeidskraft og kostnader til smitteverntiltak.

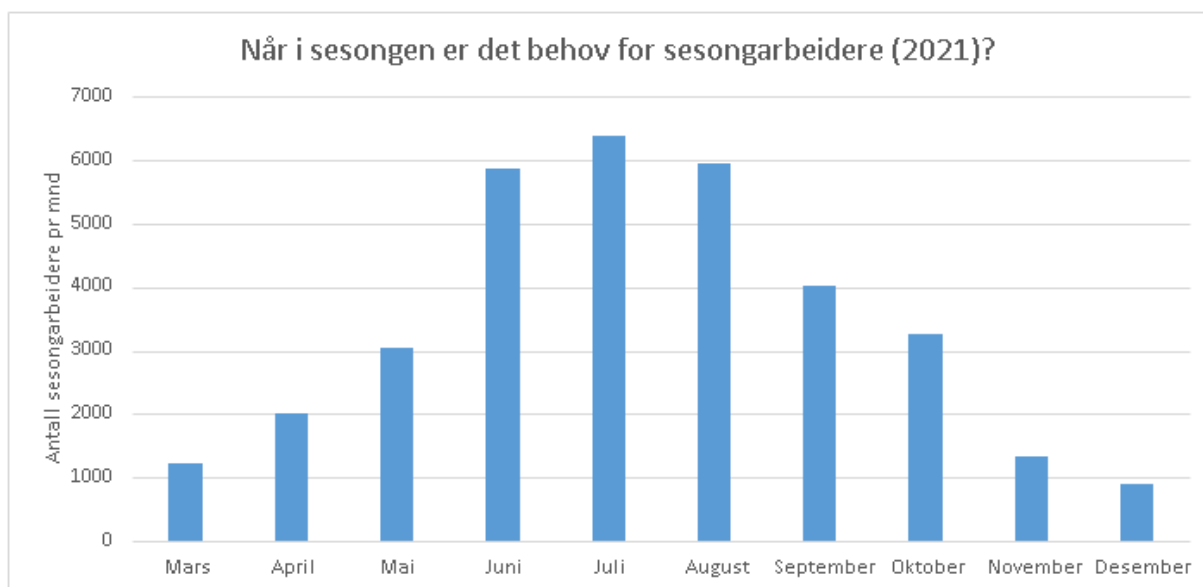
Nå står en ny sesong for døra, men grunnlaget for disse ekstraordinære kostnadene er de samme. Produsenter som påtar seg økt risiko og produserer også under de uforutsigbare rammene for årets sesong, gjør dette til tross for inngripende smitteverntiltak, kostnadsøkninger og andre konsekvenser av smitteutbruddet. For å sikre forsyningen av norsk frukt, bær, poteter og grønnsaker både i inneværende sesong og framover, er det behov for at de økte kostnadene kompenseres.

De generelle tiltakene fra myndighetene overfor næringslivet gir ikke en reell risikoavlastning for produsentene i grøntsektoren. Utfordringen fra 2020 var økte kostnader – ikke fall i omsetning som den generelle kompensasjonsordningen for næringslivet tar utgangspunkt i. Den generelle kompensasjonsordningen er lite treffsikker overfor en sesongbasert virksomhet som får en sterk økning i kostnader på grunn av innreiseforbud. Usikkerheten knytter seg til at investeringen i årets sesong må gjøres nå og inntektene hentes først inn på et senere tidspunkt.

Det må derfor etableres en tidsavgrenset og søknadsbasert kompensasjonsordning for disse produsentene for å redusere risiko og opprettholde den norske produksjonen. Ordningen som etableres må være enkel, men likevel treffsikker. Ordningen bør ta utgangspunkt i ekstraordinære kostnader knyttet til bortfall av utenlandsk sesongarbeidskraft og smitteverntiltak.

Disse kostnadene varierer avhengig av både hvor mange folk som trengs til enhver tid og når.

Nedenfor en oversikt over nødvendig behov for kompetente og erfarne sesongarbeidere fordelt pr mnd.:

Kilde: Gartnerhallen

Total sett viser kartlegginger og beregninger at det er behov for mist 10.000 utenlandske sesongarbeidere i 2021 i norsk grøntsektor. Dette er en del lavere enn tidligere år (15-18.000), og det øvrige behovet vil bli forsøkt dekket med norsk arbeidskraft. Oversikten over behovet for sesongarbeidskraft gjennom sesongen, viser at det er gradvis økende. Behovet tredobles fra mars til mai, og juni, juli og august er de desidert mest arbeidskrevende periodene.

Nøkterne anslag for økte kostnader korona påfører grøntprodusentene er ca 220-250 mill. kroner. Dette fordeler seg som følger:

• Karantenekostnader/lønn	100 mill. kroner
• Økt bemanning/redusert effektivitet	100 mill. kroner
• Opplæring av uerfaren norsk arbeidskraft	20 mill. kroner
• Smitteverntiltak	15 mill. kroner

Detaljer for beregningene kan legges fram.

Kostnadskompensasjon

Koronaordningene basert på inntektsfall er ikke tilpassa sesongbedrifter. Kostnadene som kan kompenseres innafor de eksisterende ordningene (faste/unngåelige) dekker ikke de ekstraordinære kostnadene omkring utenlandsk sesongarbeidskraft og ekstra kostnader til smitteverntiltak. Prinsippene med en søknadsbasert ordning basert på økte kostnader kan likevel brukes også her.

Avslutning

Grøntprodusentene får pga den pågående pandemien, ekstraordinære kostnader knyttet til arbeidskrafta. Dette er:

- Karantenekostnader
- Økt bemanningsbehov uten erfarne, spesialiserte sesongarbeidere (reduert effektivitet)
- Opplæring og oppfølging av ny og uerfaren arbeidskraft (både norsk og utenlandsk)
- Smitteverntiltak i produksjon og innkvartering

Vi ber om at det etableres en enkel søknadsbasert ordning som kan gi delvis kompensasjon for de ekstraordinære kostnadene. Ordningen kan utformes som en fastsatt beregnet sats pr dokumenter arbeidstaker i karantene og pr bruk av norsk arbeidskraft.

Det haster å få på plass en ordning for risikoavlastning slik at grøntprodusentene også i år planter og sår for å sikre en norsk grøntproduksjon. Vi ser fram til snarlig kontakt og drøftinger om etablering av en slik ordning.

Med vennlig hilsen

NHO Mat og Drikke

Norges Bondelag

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Norsk Gartnerforbund

Gartnerhallen

Nordgrønt

Produsentforeningen 1909